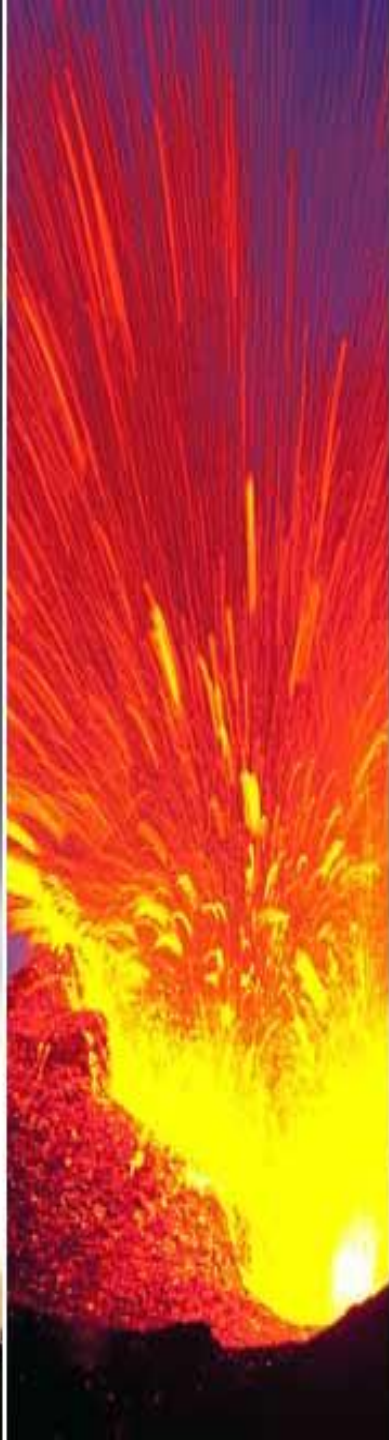

اسناد التعمیر الحیمہ

واژه شناسی کاهش خطر بلایا Terminology on Disaster Risk Reduction

معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی گیلان
واحد مدیریت خطر بلایا

روز جهانی کاهش اثرات بلایای طبیعی

۱۹۸۹

روز جهانی کاهش اثرات بلایای طبیعی
روز کاهش اثرات بلایای طبیعی

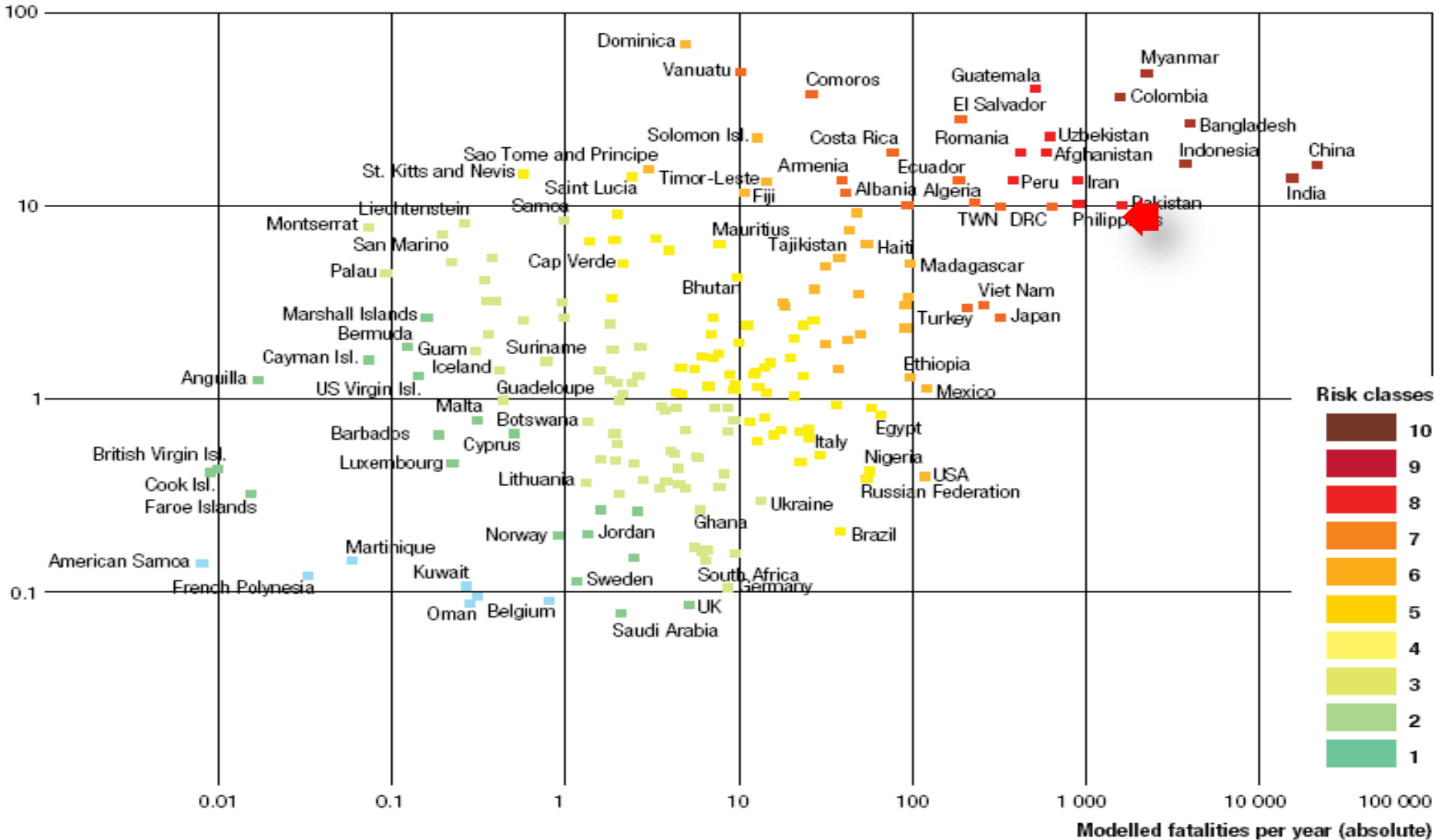
• ۱۳ اکتبر (۲۱ مهر)
• ۵ دی (زلزله بم)

- در دنیا ۴۰ نوع بلایای طبیعی شناخته شده است
- ۳۲ نوع آن در ایران به وقوع می پیوندد
- ایران جزء ۵۵ کشور بلاخیز جهان بوده و رتبه چهارم در قاره آسیا
- ایران دارای سطح خطر ۸ از ۱۰ (بر اساس مرگ ناشی از بلایا) است.

ایران دارای سطح خطر ۸ از ۱۰ (بر اساس مرگ ناشی از بلایا) است.

Modelled fatalities per million per year (relative)

تقسیم بندی انواع بلایا

تقسیم بندی بر اساس علل ایجاد

- **بحرانهای طبیعی**
سیل، طوفان، زمین لرزه، آتشفشان
- **بحرانهای تکنولوژیکال (ساخته دست بشر)**
سقوط هواپیما، تصادفات، آتش سوزی، بمباران، شورش، جنگ
- **بلاایای کمپلکس (پیچیده)**
مجموعه ای از بلاایای طبیعی و انسان ساخت

► بلاایای طبیعی ناگهانی

زمین لرزه، زمین لغزش، وقوع بهمن، آتشفشان و سونامی، توفان، گردباد، سیل، سرما و گرمای شدید، تهاجم آفات، آتش سوزی، رها شدن مواد سمی و

خطر آفرین در محیط زیست

► بلاایای طبیعی تدریجی

خشکسالی

قحطی

بیماری های واگیر

بر اساس چگونگی وقوع

وقوع ناگهانی Sudden onset ▶

وقوع تدریجی و پیش‌رنده Slow onset ▶

جنگ و کشمکش داخلی Mixed ▶

انواع بلایای طبیعی بر اساس منشا ایجاد

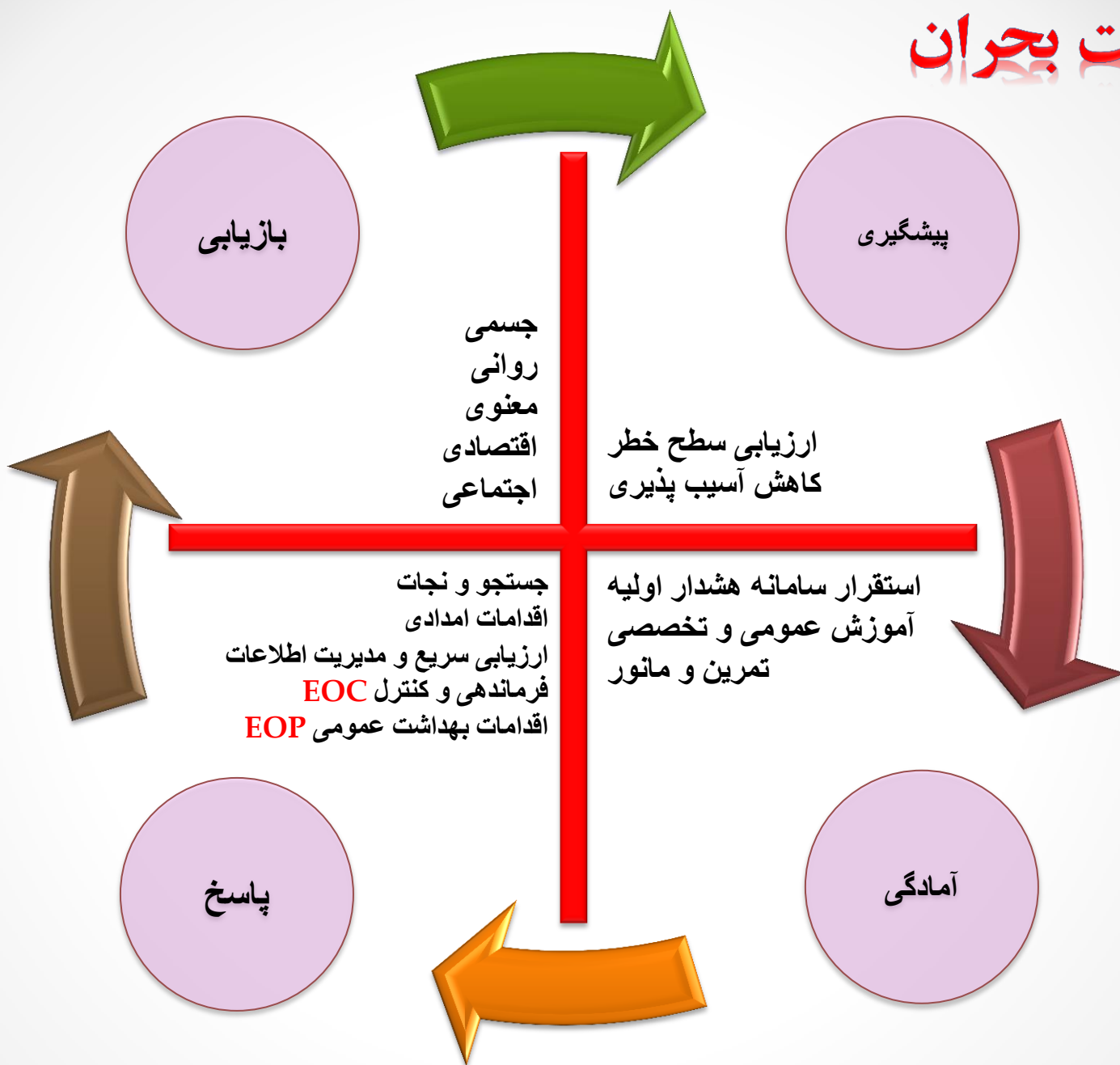
- ژئولوژیک (زمین شناختی): زمین لرزه، رانش زمین، آتش فشان
- هیدرولوژیک (آبی): سیل
- متروولوژیک (هواشناسی): طوفان
- اقلیمی: خشکسالی
- بیولوژیک (زیستی): اپیدمی

چرخه مدیریت بحران

بحران
مدیریت

شکل (۱) چرخه مدیریت بلایا و حوادث

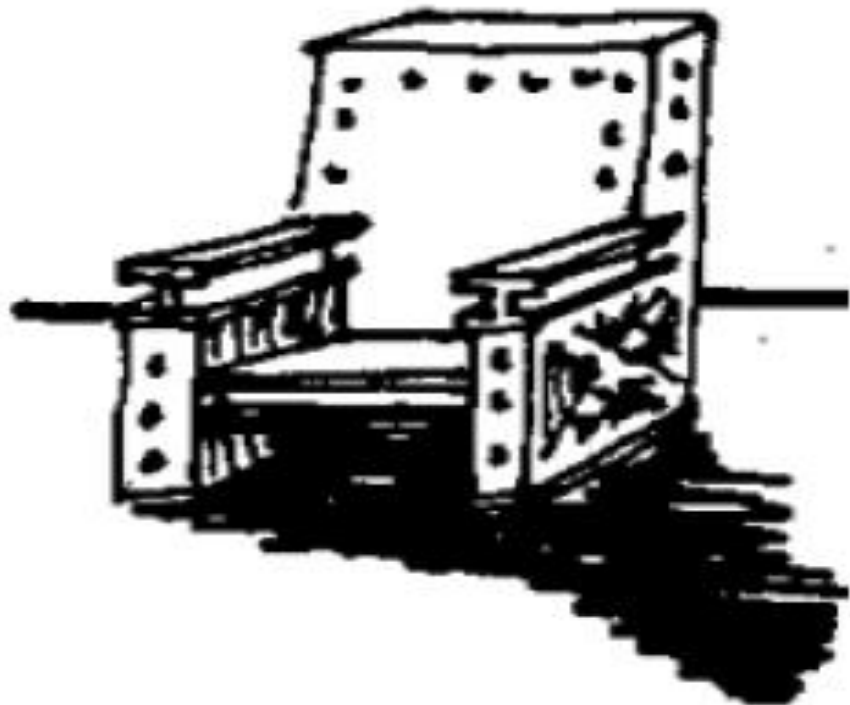
پیشگیری

- ➔ فعالیت هایی که برای اجتناب کامل از وقوع آثار ناگوار مخاطرات انجام می گیرند.
- ➔ روشهایی که برای به حداقل رسیدن آثار بلایای طبیعی، فناوری زاد و زیستی بکار گرفته می شوند.
- ➔ فعالیت در زمینه آگاهی و آموزش های عمومی مرتبط با کاهش خطر بلا، باعث تغییر نگرش و رفتار و منجر به توسعه **فرهنگ پیشگیری** می شود.

پیشگیری یعنی جلوگیری از وقوع مخاطره یا عدم مواجهه با آن

پیشگیری و کاهش آسیب را گاهاً در یک فاز تقسیم بندی می کنند

سرمایه گذاری برای اقدامات
پیشگیرانه

کاهش آسیب

- ❖ اقدامات سازه ای و غیرسازه ای برای محدود سازی آثار ناگوار مخاطره های طبیعی، تخریب زیست محیطی و مخاطره های فناوری زاد می شوند.
- ❖ چنانچه نتوانیم از وقوع یک مخاطره جلوگیری کنیم و یا مواجهه با آن غیر قابل اجتناب باشد، مجبور به اقدامات کاهش آسیب خواهیم بود.

آمادگی

- ❖ فعالیتها و اقداماتی که پیشاپیش برای اطمینان از پاسخ موثر به اثرات مخاطرات انجام می گیرند
- ❖ صدور هشدار اولیه به موقع و موثر
- ❖ تخلیه موقت مردم و دارایی ها

پاسخ / امداد

- تامین کمک رسانی یا انجام مداخلات حین یا بلافاصله بعد از یک بلا به منظور حفظ جان ها و نیازهای حداقل و پایه ای مردم آسیب دیده.
- پاسخ/امداد در ۳ فاز:

❖ فوری

❖ کوتاه مدت

❖ طولانی مدت

بازیابی

تصمیمات یا اقداماتی که پس از یک بلا برای بازگردانان یا بهبود شرایط زندگی جامعه آسیب دیده به وضعیت قبل از بلا انجام می گیرد، ضمن اینکه تمهیدات لازم برای کاهش خطر بلا نیز تشویق و تهسیل می شوند.

بازیابی شامل

❖ توانبخشی

❖ بازسازی

آزمون

1. کدامیک از موارد زیر جزء چرخه مدیریت بلایا نیست؟

پاسخ کاهش آسیب هشدار اولیه بازیابی

2. جلوگیری از ساختمان سازی روی گسل زلزله در کدام فاز مدیریت بلایا قرار دارد؟

کاهش خسارت پیشگیری آمادگی بازیابی

3. کدام جمله در خصوص فازهای چرخه بلایا صحیح است؟

چرخه با کاهش آسیب آغاز شده و با پاسخ تمام می شود.
چرخه با آمادگی آغاز شده و با بازیابی پایان می یابد.
چرخه با کاهش آسیب آغاز و به پاسخ ختم می گردد.
مراحل چرخه از مرحله کاهش آسیب تا بازیابی است ولی بطور مداوم ادامه دارد.

Hazard مخاطره

- یک اتفاق فیزیکی، پدیده یا فعالیت انسانی است که می تواند **بالقوه** خسارت زا باشد.
- آسیب های
 - جانی
 - مالی
 - عملکردی
 - از هم گسیختگی اجتماعی
 - از هم گسیختگی اقتصادی
 - تخریب محیط زیست
- انواع مخاطرات
 - طبیعی
 - انسان ساخت

Natural hazard مخاطرات طبیعی

- ناشی از پدیده های طبیعی بوده و بر اساس منشاء به سه دسته زیر تقسیم می شوند:
- منشاء زمینی
 - زلزله، آتشفشان و سونامی
- منشاء آب و هوایی
 - سیل، طوفان، خشکسالی، سرما و گرمای شدید، رانش زمین
- منشاء زیستی
 - اپیدمی گسترده بیماری ها

مخاطرات انسان ساخت یا فن آور ساخت (Man-made or technological hazards)

بدلیل فعالیت عمدی یا غیر عمدی انسان ایجاد می شوند:

- ❖ آتش سوزی
- ❖ نشت مواد مخاطره زا
- ❖ آلودگی آزمایشگاهی و صنعتی
- ❖ آلودگی هسته ای و رادیواکتیو
- ❖ زباله های سمی
- ❖ حوادث حمل و نقل
- ❖ انفجار
- ❖ آتش سوزی
- ❖ بمب گذاری و غیره

فوریت Emergency

✘ اتفاقی است که مدیریت آن، فرآیند یا امکاناتی غیر از مدیریت جاری را می طلبد.

بلا DISASTER

✘ فوریتی است که پاسخ به آن توانی فراتر از توان جامعه نیاز دارد.

بحران CRISIS

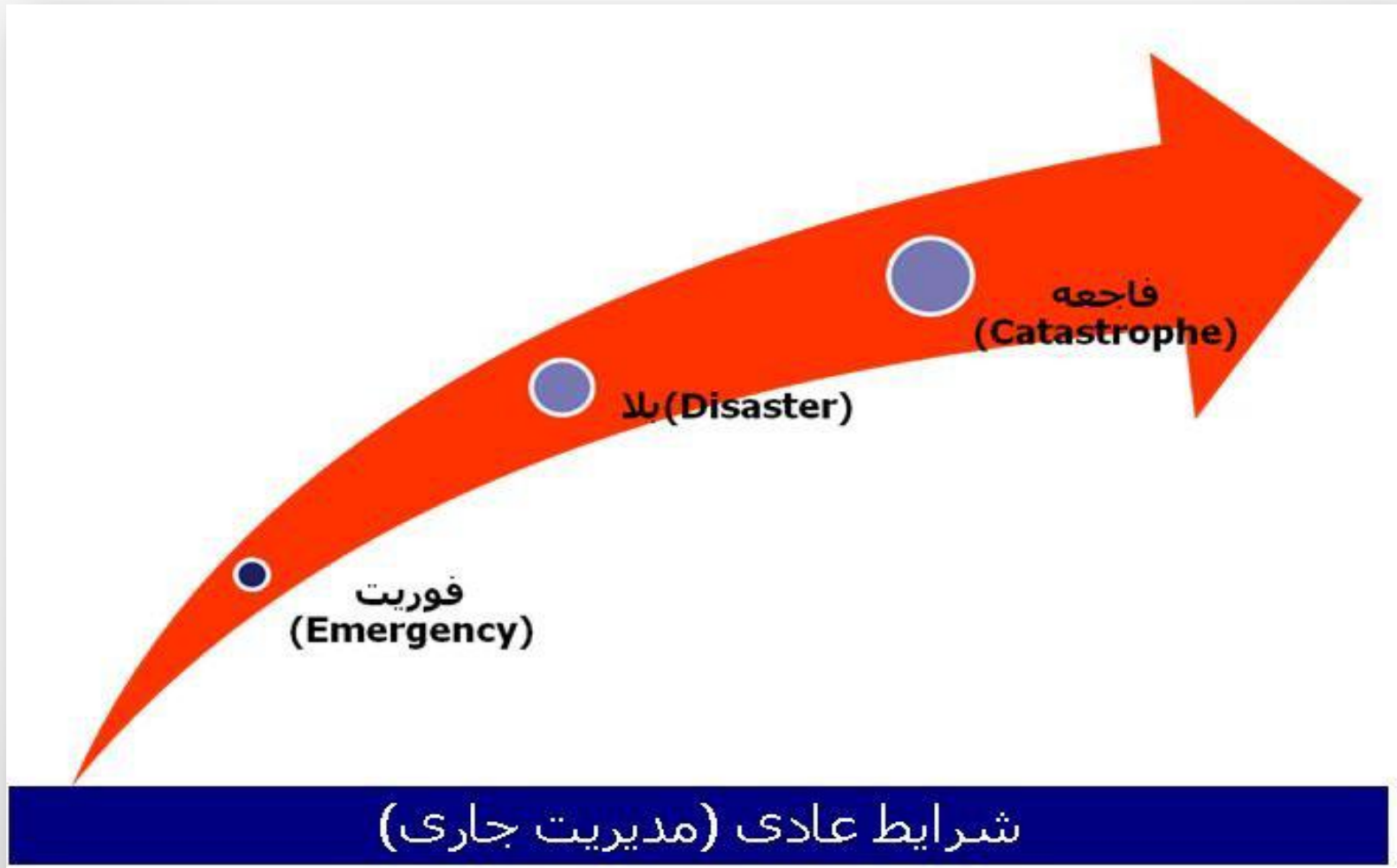
✘ این واژه در علوم سلامت کمتر استفاده می شود و بیشتر در زمینه مسائل اجتماعی و اقتصادی کاربرد دارد.

✘ به هر حال در محاوره فارسی گاهی بجای واژه های فوریت و بلا استفاده می شود.

فاجعه Catastrophe

✓ بالاترین سطح فوریت نسبت به تحمل جامعه است.

• مخاطره **HAZARD**

○ رویدادی که بالقوه خسارت زاست

• آسیب پذیری **VULNERABILITY**

○ فردی

○ سازه ای

○ غیر سازه ای

○ عملکردی (فقدان برنامه پاسخ)

• ظرفیت پاسخگویی **CAPASITY**

○ افراد آموزش دیده

○ تمرین

○ تجهیزات

○

RISK...?

پیشگیری یا کاهش آسیب Mitigation

اقدامات سازه ای و غیرسازه ای که برای محدودسازی آثار ناگوار مخاطره های طبیعی، تخریب زیست محیطی و مخاطره های فناورزاد اجرا می شوند.

آمادگی PREPARATION

× فعالیت ها و اقداماتی که پیشاپیش برای اطمینان از پاسخ موثر به آثار مخاطره ها انجام میگیرند.

+ استقرار سامانه هشدار اولیه

+ تدوین برنامه آمادگی:

× آموزش

× تمرین

Response مقابله یا پاسخ

● عبارتست از تامین کمک رسانی یا انجام مداخلات حین یا بلافاصله بعد از بلا به منظور حفظ جان و نیازهای حداقل و پایه مردم آسیب دیده. پاسخ/امداد می تواند فوری، کوتاه یا طولانی مدت باشد.

RECOVERY بازیابی یا بازسازی

● شامل توانبخشی و بازسازی عبارت از تصمیمات و اقداماتی است که پس از وقوع بلا. برای بازگرداندن یا ارتقاء شرایط زندگی جامعه آسیب دیده به وضعیت قبل انجام می گیرند، ضمن اینکه اقدامات لازم برای کاهش خطر بلا را نیز تشویق و تسهیل میکنند. بازیابی فرصت توسعه و به کارگیری اقدامات کاهش خطر بلا را فراهم میکند.

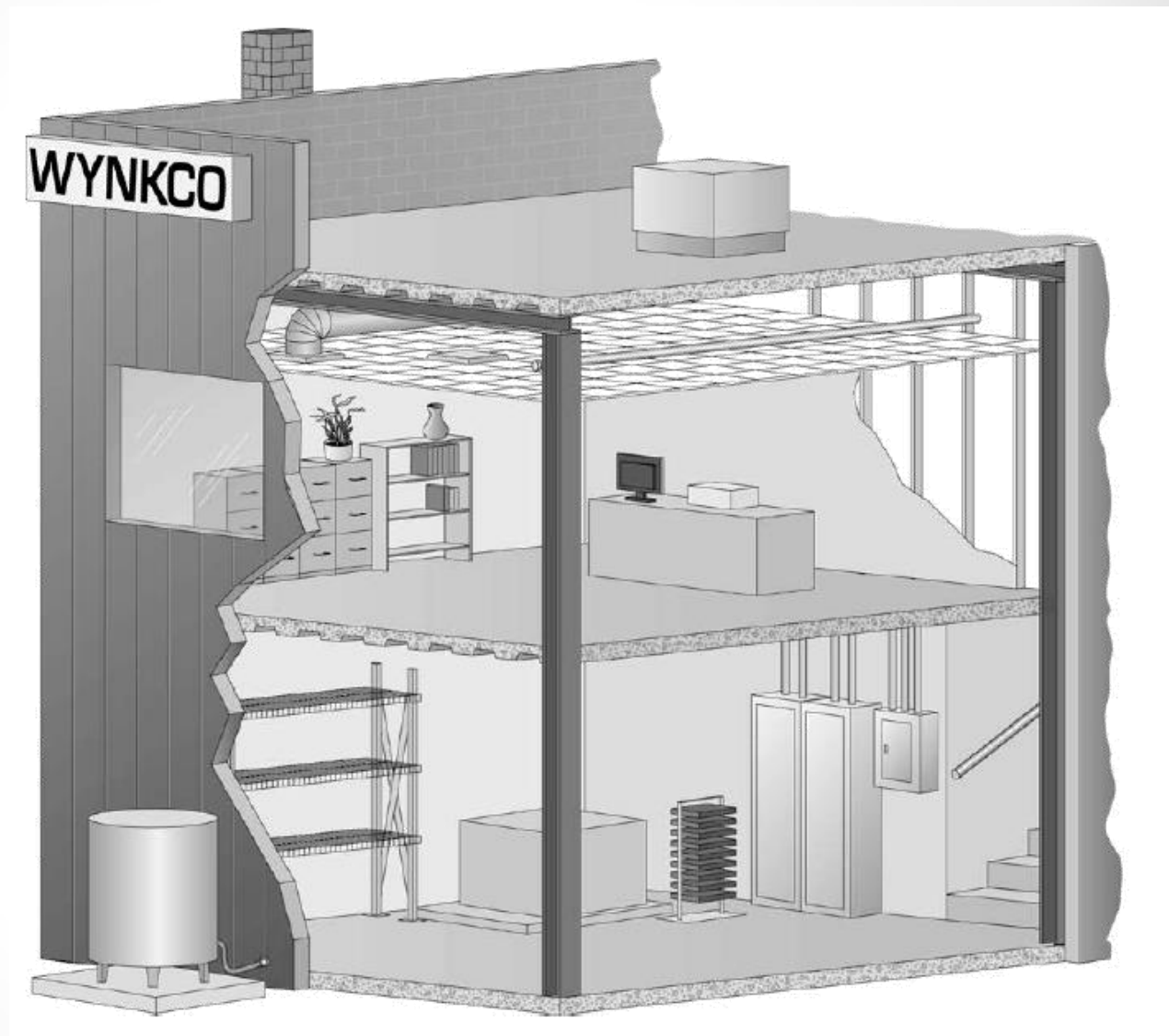

ارزیابی خطر

- در این مرحله مخاطراتی که یک جامعه یا سامانه را تهدید می کنند شناسایی می شوند. احتمال قریب الوقوع بودن آنها و میزان خسارت حاصله برآورد می شود. میزان خسارت متناسب با شدت مخاطره، سطح آسیب پذیری و آمادگی جامعه یا سامانه ارائه خدمت می باشد. اولویت بندی خطر می تواند اولویت اقدامات را مشخص نماید.

سازه و غیرسازه

اجزای سازه ای

به بخش هایی از ساختمان گفته می شود که در مقابل نیروهای ثقلی، زلزله ، باد و دیگر انواع بارها مقاومت می کنند و شامل ستون ها و پایه ها، انواع سقف ها، تیرهای اصلی و فرعی، بادبندها، دیوارهای باربر و پی ها میباشد. برای ساختمانهایی که به روش اصولی ساخته می شوند، جزئیات اجزای سازه ای توسط مهندسان سازه تحلیل و طراحی می شود.

اجزای غیر سازه ای

شامل کلیه اجزاء و محتویات داخل ساختمان می باشد. شامل سقف های کاذب، لوازم اداری، رایانه ها، قفسه ها، مبلمان، چراغ ها و لوسترها، تهویه و... که پس از ساخت ساختمان خریداری و نصب می گردند.

برنامه عملیاتی فوریت

EMERGENCY OPERATION PLAN

مکتوبی است که در آن شرایط، اصول و روش های آمادگی و پاسخ به مخاطرات بیان می شود. شامل سه بخش (برنامه پایه، ضمیمه عملکردی و پیوستهای ویژه مخاطرات) است.

وظایف تیم های بهداشتی

طراحی: محمدرضا رسنگر

I.R.Iran National Health Disaster and Emergency Response Operations Plan

2015

Authors:

Ali Ardalan, Mohamad Javad Moradian, Amin Saberinia, Mahanoud Nabavi, Hamid Reza Khankeh, Davoud Khorasani Zavareh, Naser Kalantari, Khosro Sadeghiat, Mohamad Esmail Motlagh, Zahra Abdolahi, Ahmad Hajebi, Ahmad Kousha, Shahram Raheifar, Puzollah Atefi, Soheik Somjee, Mahmoud Seroush, Abolghasem Omidvarnia, Mehrab Aghazadeh, Seyed Taghi Yamani, Shahzad Valafar, Farzaneh Sadeghi Ghotbabadi, Mina Minaie, Ali Asadi, Mahboobak Daei, Hosein Ghazemi, Fereshteh Faghihi, Hasan Vaezi, Mohamad Sarvar, Jafar Mladifar, Ketayoun Khodaveirdian, Behnaz Rastegarfar, Narges Rouhi, Homayoun Yousefi, Javad Soltani.

Supervised by: Dr. Mohamad Haji Aghajani, Dr. Ali Akbar Sayyari

In collaboration with:

Committees for Public Health and Medical Care, National Health Emergency Working Group, Department of Disaster and Emergency Health, School of Public Health, Tehran University of Medical Sciences, Department of Disaster and Emergency Health, I.R.Iran National Institute of Health Research, Department of Disaster and Emergency Health, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences

برنامه ملی پاسخ نظام سلامت در بلایا و فوریت ها

۱۳۹۴

نویسندگان:

علی اردلان، محمد جواد مورادیان، امین سابرینیا، ماهانود نوابی، حمیدرضا خانکخ، داوود خوراسانی زواره، ناصر کالانتاری، خسرو سادقی نیت، محمد اسماعیل مطلق زهرا عبدالاهی، احمد حاجبیبی، احمد کوشا، شاهرام راهیفار، پوزولاله آتفی، سوهیک سومجی، محمود سروش، ابوالغاسم امیدوارنیا، محراب آقاده، مهد تقی یمنی، شهبزاد والافر، فرزانه صادقی قطب آبادی، مینا مینایی، علی اسدی، محبوه دینی حسین غلامی، فرشته لغیبهی، حسن واعظی، محمد سرور، محضر میماندفار، کامیون خدآور دایان، بهناز رستگارفار، ترگم روسی، همایون یوسفی، جواد سولتانی

با نظار: دکتر محمد حاجبی آقاجانی، دکتر علی اکبر سیاری

با مشارکت:

کمیته های بهداشت و درمان کارگروه سلامت بر سرحدات فوریت ها، هیئت عمل سلامت بر سرحدات و بلایا دانشگاه بهادته، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، دانشگاه تهران، سازمان سلامت بر سرحدات و بلایا، توسعه ملی، تحقیقات سلامت، نهاد نظام سلامت در حوادث و بلایا، دانشگاه علوم بهادته و توانبخش، و توانبخش

برنامه ملی عملیات پاسخ نظام سلامت در بلایا و فوریت ها

۱۳۹۴

کارکردهای اختصاصی بهداشت

- کارکرد تخصصی S3 (بیماریهای واگیر)
- کارکرد تخصصی S4 (بیماریهای غیر واگیر)
- کارکرد تخصصی S5 (بهداشت محیط)
- کارکرد تخصصی S6 (سلامت خانواده)
- کارکرد تخصصی S7 (تغذیه)
- کارکرد تخصصی S8 (حمایتهای روانی و اجتماعی)
- کارکرد تخصصی S9 (آموزش سلامت)
- کارکرد تخصصی S10 (خدمات آزمایشگاهی)
- کارکرد تخصصی S11 (خدمات دارویی)

اتاق فرماندهی بحران (EOC)

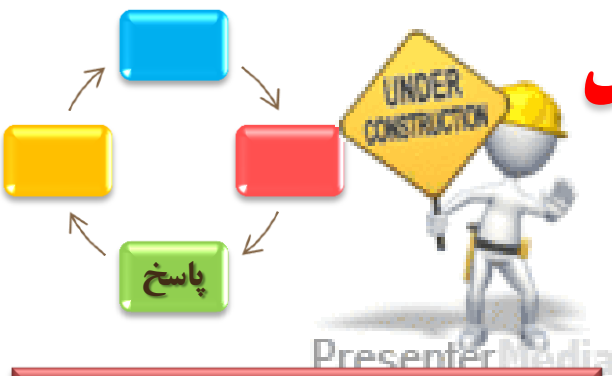
- مکانی است که مسئولین پاسخ به حوادث و بحرانها برای هماهنگی عملیات پاسخ و توزیع منابع جمع می شوند. مرکز هدایت عملیات بحران جایی است که در آن با استفاده از تجهیزات و امکانات تصمیماتی را بر عهده می گیرد که باعث بازگشت وضعیت به حالت عادی می شود و این امر در کوتاهترین زمان ممکن صورت می گیرد.
- مرکز هدایت عملیات بحران در شرایطی که هماهنگ نمودن کلیه بخش های درگیر، بسیار مشکل است وارد عمل شده و به عنوان تنها قسمت تصمیم گیرنده، هدایت عملیات را بر عهده می گیرد. افرادی که در فرایند مدیریت بحران شرکت می کنند دارای اهداف مشترکی می باشند که رئوس آنها به شرح زیر است:
- حفظ جان و مال انسانها
- مراقبت از حادثه دیدگان
- محدود ساختن تبعات بلایا
- محدود ساختن آسیب وارده ناشی از بلایا
- بازگرداندن آرامش و اطمینان به مردم و جامعه
- بازگرداندن وضعیت به شرایط عادی در کوتاهترین زمان ممکن

سامانه فرماندهی حادثه (ICS)

- ابزاری است که چهار چوب مشترکی را فراهم می کند که افراد در آن می توانند به صورت موثر با هم کار کنند و برای کاهش مشکلات ناشی از تداخل ارتباطی در بلایا طراحی شده است.
- کلیه مراکز بهداشتی از سطح مرکز بهداشت استان تا خانه بهداشت موظف به ایجاد سامانه فرماندهی حادثه هستند این سامانه ها جزئی از سامانه کلی فرماندهی حادثه دانشگاه می باشند و با هماهنگی با آن فعالیت می کنند .
در چارت فرماندهی حادثه به ازاء هر موقعیت یک فرد مسئول و یک فرد جانشین تعریف می شود. در زمان وقوع بلایا هر موقعیت با همتای خود در تماس و تعامل خواهد بود.

اصول فرماندهی واحد

PresenterMedia

- صدور فرامین اصلی
- پاسخگویی فرآیند عملیات
- مدیریت تمامی اجزای ICS تا خاتمه عملیات و یا تحویل پست به نفر بعد

- ارائه مشاوره به فرمانده در خصوص مسائل ایمنی
- همکاری با بخش عملیات جهت حفظ ایمنی پرسنل در صحنه
- اطمینان از ایمنی تمامی پرسنل

فرمانده

ارشد ایمنی

ارشد امنیت

ارشد هماهنگی و ارتباطات

ارشد روابط عمومی

- مشاور فرمانده جهت انتشار اطلاعات و ارتباط با رسانه ها
- تبادل اطلاعات با بخش برنامه ریزی، جامعه و رسانه ها

- کمک به فرمانده برای ارتباط با سایر سازمان ها
- پاسخگویی به سئوالات سازمانهای حمایت کننده

لجستیک و پشتیبانی

برنامه ریزی

اداری/مالی

عملیات

سطح بندی حادثه

تعریف	سطح حادثه
شرایط عادی	E0
وسعت حادثه در سطح یک یا چند واحد بهداشتی درمانی است، لیکن کمک شهرستان لازم نیست.	E1
وسعت حادثه در سطح یک شهرستان است و کمک دانشگاه لازم نیست.	E2
وسعت حادثه در سطح یک دانشگاه علوم پزشکی است (بیش از یک شهرستان درگیر است یا به هر دلیلی کمک دانشگاه ضروری است)	E3
وسعت حادثه در سطح یک قطب است (بیش از یک دانشگاه درگیر است یا به هر دلیلی کمک سایر دانشگاه های قطب ضروری است)	E4
وسعت حادثه در سطح ملی است (بیش از یک قطب درگیر است یا به هر دلیلی مداخله سطح ملی ضروری است)	E5
کمک بین المللی لازم است.	E6

منابعی برای مطالعه بیشتر :

➤ واژه شناسی کاهش خطر بلایا. مترجمین: دکتر علی اردلان، دکتر محمد حسین رجائی، دکتر سید علی آذین . تهران. ۱۳۹۲

➤ برنامه ملی پاسخ سلامت در بلایا و فوریت ها. دکتر علی اردلان و همکاران. تهران. ۱۳۹۴

سپاس از توجه شما

